C/2025/768

11.2.2025

**Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora**

# Demokracija v Afriki: trenutne razmere in obeti za prihodnost. Kakšna bi bila lahko vloga EESO?

**(mnenje na lastno pobudo)**

(C/2025/768)

Poročevalec: **Carlos Manuel TRINDADE**

| | |
|---|---|
| Svetovalec | Paulo Pedroso |
| Sklep plenarne skupščine | 18. 1. 2024 |
| Pravna podlaga | člen 52(2) Poslovnika |
| Pristojnost | Strokovna skupina za zunanje odnose |
| Datum sprejetja na seji strokovne skupine | 12. 11. 2024 |
| Datum sprejetja na plenarnem zasedanju | 4. 12. 2024 |
| Plenarno zasedanje št. | 592 |
| Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani) | 167/0/2 |

## 1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da demokracija pomeni spoštovanje človekovih pravic, močne institucije, delitev oblasti, s katero se zagotavljata pravna država in neodvisnost sodstva, svobodne in poštene volitve, odgovornost do državljanov, pravico do polne vključenosti v družbo in boj proti diskriminaciji.

1.2 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) priznava stališče Organizacije združenih narodov, da je izvrševanje oblasti na podlagi spoštovanja volje ljudstva bistven element splošnega koncepta demokracije, kot je izražen v preambuli ustanovne listine OZN, napisane v imenu ljudstev („mi, ljudstva“), in uresničen s temeljnimi načeli iz Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah, v katerem je določena pravica narodov do samoodločbe, države pa so zavezane, da zaščitijo državljanske in politične pravice vseh oseb na svojem ozemlju in pod svojo pristojnostjo brez diskriminacije na podlagi rase, barve kože, spola, jezika, vere, političnega ali drugega prepričanja, nacionalnega ali socialnega porekla, premoženjskega stanja ter rojstva in drugih okoliščin, in se s tem stališčem tudi strinja.

1.3 EESO je trdno prepričan, da mora Evropska unija na vseh svojih področjih delovanja spodbujati naslednja načela:

— človekove pravice, kakor so določene v Splošni deklaraciji ZN o človekovih pravicah (iz leta 1948);

— vrednote Evropske unije, zapisane v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah (2000/C-364/01) in Pogodbah EU;

— spoštovanje temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela (MOD).

1.4 EESO ceni in pozdravlja podporo Afriške unije demokratičnim vrednotam, kar je izraženo v njenem ustanovnem aktu, zlasti spodbujanje demokratičnih načel in institucij, udeležbe javnosti in dobrega upravljanja ter spodbujanje in varstvo človekovih pravic in pravic ljudstev v skladu z Afriško listino o človekovih pravicah in pravicah ljudstev ter drugimi ustreznimi instrumenti v zvezi s človekovimi pravicami. EESO pozdravlja tudi zavezanost Afriške unije spodbujanju demokracije, kakor je zapisano v Afriški listini o demokraciji, volitvah in upravljanju. Z zadovoljstvom ugotavlja, da so v Agendi 2063 Afriške unije močno poudarjene zaveze glede dobrega upravljanja, demokracije, spoštovanja človekovih pravic, pravičnosti in pravne države.

1.5 EESO pozdravlja demokratične spremembe v Afriki in dejstvo, da si afriški državljani prizadevajo za razvoj demokracije ter da je javna podpora demokraciji v Afriki večja kot v mnogih drugih delih sveta, četudi je v zadnjem desetletju nekoliko upadla.

1.6 Vendar EESO ugotavlja, da je treba v številnih afriških državah okrepiti vlogo parlamentov in sprejeti ukrepe za povečanje zaupanja državljanov v delovanje demokracije.

1.7 Glede na tesno povezanost med mirom, varnostjo, stabilnostjo, gospodarsko rastjo, socialnim napredkom in demokracijo EESO pozdravlja pomembno vlogo Afriške unije pri spodbujanju te povezave na vseh stopnjah procesa demokratičnega razvoja in opozarja, da nadnacionalne institucije ne morejo učinkovito delovati brez polnega sodelovanja in zavezanosti držav članic ter njihovih političnih voditeljev. Prepričan je tudi, da je za učinkovitejše izvajanje poslanstva Afriške unije nujno okrepiti zavezanost afriških držav Afriški uniji in njihovo sodelovanje z njo.

1.8 EESO se zaveda, da je decentralizacija oblasti izziv, ki zahteva sredstva in krepitev institucionalnih zmogljivosti, ter poziva evropske institucije, naj okrepijo sodelovanje za razvoj demokracije ter povečanje zaupanja in udeležbe prebivalstva.

1.9 EESO meni, da bi moral evropski pristop, s katerim se podpira razvoj demokracije v Afriki, temeljiti na enakopravnih odnosih in upoštevati kompleksnost celine, kar zadeva gospodarski razvoj, socialni napredek, stopnjo razvoja kritične infrastrukture, raznolikost ter geopolitične in strateške interese, obenem pa spoštovati vzpostavljen okvir za odnose med Evropsko unijo in afriško celino.

1.10 EESO meni, da Evropska unija ne namenja dovolj pozornosti geopolitični vlogi Afrike. Eden od razlogov za to je nepremišljeno ravnanje nekaterih držav članic in posledične pomanjkljivosti pri izvajanju skupne zunanje politike EU, kar je nujno treba spremeniti.

1.11 EESO se zaveda, da se Afrika pri svojem demokratičnem razvoju spopada z notranjimi in zunanjimi grožnjami: na zunanji ravni zaradi vse večje vloge sil, ki nimajo interesa za krepitev demokracije, na notranji ravni pa je ranljiva zaradi korupcije, ki jo je mogoče pripisati tako ravnanju tistih, ki jo izvajajo, kot tistih, ki jo dopuščajo.

1.12 EESO v zvezi s tem meni, da je strategija *Global Gateway*, ki se je začela izvajati leta 2021, zelo pomembna za odnose med EU in Afriko, in ponovno poudarja, kar je navedel v mnenju o njej ([1]), da bo ta pobuda EU omogočila krepitev gospodarskih in političnih vezi s partnerskimi državami z zagotavljanjem spoštovanja demokratičnih in socialnih načel, hkrati pa učinkovito spopadanje s svetovno konkurenco na področju izgradnje in vzdrževanja infrastrukture. Prav tako ponovno poudarja, da morajo naložbeni programi te strategije temeljiti na ocenah učinka in upoštevati vidike, povezane z geopolitičnimi in strateškimi izzivi, demokratično udeležbo ter gospodarsko, socialno in okoljsko trajnostnostjo projektov.

1.13 EESO je prepričan, da lahko skupaj s priznanimi predstavniki afriške civilne družbe, najsi gre za platforme, forume ali prostovoljce, ter socialnimi partnerji s te celine prispeva k spodbujanju demokratičnih vrednot, zaščiti človekovih pravic in podpori demokratičnim režimom, in sicer na osnovi Sporazuma iz Samoe.

([1]) UL C, C/2024/1574, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1574/oj.

1.14 Glede na ta sporazum, v katerem je predviden obstoj institucionalnih mehanizmov, ki zagotavljajo strukturiran prostor za sodelovanje civilne družbe prek civilnega in socialnega dialoga, so v okviru EESO izpolnjeni pogoji, da lahko ta na podlagi znanja in izkušenj, pridobljenih v preteklih letih, ter ob spoštovanju avtonomije deležnikov sodeluje z afriško civilno družbo, da bi ji pomagal izpolniti njeno poslanstvo v korist gospodarske rasti, socialnega napredka in spodbujanja demokracije v Afriki. EESO poudarja, da je v okviru ciljno usmerjenih ukrepov, ki jih izvaja spremljevalni odbor EU-AKP, v zadnjih dvajsetih letih zaradi številnih pobud in misij, ki jih je izvajal v različnih afriških državah, pridobil veliko izkušenj na področju odnosov z Afriko ter da je treba te izkušnje ohraniti, nadaljevati in okrepiti. S tem imajo EESO in njegovi afriški partnerji dragocen potencial za spodbujanje civilnega, socialnega in političnega dialoga ter afriških civilnih družb, vključno s krepitvijo socialnih partnerjev.

1.15 EESO odločno ponavlja svoje priporočilo Komisiji, naj zagotovi finančne instrumente za podporo programom in projektom študij in analiz predvidevanja, osredotočenih na položaj organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev v državah AKP in v tem primeru v Afriki, ob upoštevanju njihovih potreb glede pridobivanja znanj, potrebnih za vodilno vlogo, njihove tehnične trdnosti in izvajanja načrtovanih institucionalnih mehanizmov.

1.16 EESO bo v okviru svojih pristojnosti nadaljeval in izboljšal svoje dejavnosti za spodbujanje in podporo afriških organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev, tako da jim bo pomagal pri ustanavljanju, organiziranju in delovanju ter sodeloval pri krepitvi njihovih institucionalnih zmogljivosti, da bi tako prispeval k cilju Evropske unije glede odpornejše demokracije v Afriki.

1.17 EESO bo pri svojem delu upošteval vodilno načelo, da je spodbujanje državljanskih, političnih, socialnih, gospodarskih in kulturnih pravic neločljivo povezano z gospodarsko rastjo in družbenim napredkom. Čeprav gre v nekaterih afriških državah za občutljiva vprašanja, so pravice žensk, enakost žensk z moškimi in spolna usmerjenost sestavni del demokratične kulture, zato bi morala Evropska unija v okviru partnerstva z Afriko spodbujati razvoj na tem področju, ob upoštevanju, da se celotno prebivalstvo z vidika kulture počasi in postopoma prilagaja na nove vrste odnosov.

1.18 EESO je zadovoljen, da je 17. julija 2024 podpisal memorandum o soglasju z Ekonomskim, socialnim in kulturnim svetom Afriške unije, ki je po njegovem mnenju zelo pomemben za krepitev prispevka civilne družbe k partnerstvu med Evropo in Afriko.

## 2. **Splošne ugotovitve o skupnih demokratičnih vrednotah**

2.1 Ukrepi za vzpostavitev in krepitev demokracije s sodelovanjem imajo politično razsežnost in so hkrati močna komponenta civilnega in socialnega dialoga ter vzpostavitve ustreznih institucij za sodelovanje svobodnih in neodvisnih organizacij in gibanj civilne družbe, pa tudi socialnega dialoga med socialnimi partnerji.

2.2 Med demokratičnim okoljem na eni strani ter gospodarsko rastjo, okoljsko trajnostnostjo in družbenim napredkom na drugi strani, ki vplivajo eden na drugega in se medsebojno dopolnjujejo, obstaja bistvena in neločljiva povezava.

2.3 Izvajanje ustreznih javnih politik in zaupanje javnosti v demokratične institucije sta bistvena elementa udeležbe državljanov. To zaupanje v institucije je težko ohraniti, in ko se enkrat izgubi, je potrebnega veliko časa, da se ponovno vzpostavi.

2.4 V tem okviru EESO ponovno potrjuje, da so splošne človekove pravice, vključno s temeljnimi pravicami delavcev, svobodo gospodarske pobude, pravico do zdravega okolja in pravno državo, bistvene skupne vrednote. Skupaj s cilji trajnostnega razvoja tvorijo mednarodno dogovorjen minimalni standard za razvojne programe in so osnova za enakopravno razvojno partnerstvo ([2]).

([2]) UL C 429, 11.12.2020, str. 105.

2.5 Demokracija na svetovni ravni je resno ogrožena. EESO se strinja z Evropskim parlamentom, da mora biti EU povsem pripravljena na boj proti porastu in škodljivemu vplivu avtoritarizma, neliberalizma in ekstremizma, pa tudi proti ogrožanju varstva človekovih pravic ter čedalje večjemu številu napadov na univerzalnost človekovih pravic, demokracijo, pravno državo in mednarodno humanitarno pravo ([3]). Poudarja tudi, da je korupcija grožnja demokraciji in da se je proti njej treba boriti.

## 3. **Posebne ugotovitve**

### 3.1 ***Trenutne razmere v Afriki***

3.1.1 Afriška celina je zelo heterogena, tudi zaradi različnih stopenj gospodarskega razvoja posameznih držav, raznolikosti njihovih političnih institucij ter različnih gospodarskih, socialnih in političnih izzivov, s katerimi se soočajo, čeprav je vsem tem državam skupno, da so v procesu dekolonizacije. Razvoj demokracije v Afriki je večplasten, pri čemer posamezne države ves čas sledijo različnim modelom in trendom. V nekaterih državah ali regijah, ki so razvile odporno demokracijo, je bil sicer dosežen znaten napredek, medtem ko je v drugih prišlo do nazadovanja – v nekaterih primerih kar precejšnjega.

3.1.2 Po vsem svetu je uveljavljanje demokracije proces, ki je povezan z razvojem in porazdelitvijo bogastva. V konkretnem primeru Afrike je pomembno, da se vzporedno s spodbujanjem demokracije in demokratičnih institucij odpravijo zaostanek v razvoju in pomanjkljivosti pri porazdelitvi bogastva.

3.1.3 Po podatkih Afrobarometra se afriški državljani zavzemajo za demokracijo, odgovornost političnih akterjev in pravno državo. Veliko jih sicer meni, da je njihova država demokratična, vendar niso zadovoljni z njeno stopnjo demokratičnosti ([4]). Javna podpora demokraciji je v Afriki večja kot v drugih delih sveta, čeprav se je v zadnjem desetletju zmanjšala in v nekaterih državah upadla, medtem ko se je sprejemanje vojaške vladavine povečalo ([5]).

3.1.4 V številnih afriških državah prevladuje mnenje, da je uspešnost države pod svetovnim povprečjem na tako pomembnih področjih, kot so zatiranje korupcije, spoštovanje zakonov, neodvisnost sodstva, verodostojne volitve in obstoj izvoljenih organov ([6]).

3.1.5 Afrika ima resne pomanjkljivosti na področju kritične infrastrukture, ki je bistvena za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, zlasti na področju vodne politike in sanitarne ureditve, energije, prometa in komunikacij ter informacijskih tehnologij. Partnerstvo med Evropo in Afriko mora imeti vodilno vlogo pri izgradnji te infrastrukture.

3.1.6 Razprava o tem, kako okrepiti demokracijo v Afriki, ostaja odprta in niha med težnjami, da bi se spodbujalo izvajanje zahodnega in evro-ameriškega modela demokracije, ter vizijami, da bi se ta model prilagodil ali oblikoval drug model posebej za Afriko, ki bi temeljil na skupnosti in sodelovanju. Ne glede na te razprave so demokraciji lastne splošne značilnosti, in sicer svoboda, svoboda izražanja, pravna država in delitev oblasti, izražanje stališč in sodelovanje civilne družbe ter človekov razvoj.

3.1.7 EESO priznava in ceni velika prizadevanja Afričanov, ki si od vala demokratizacije v devetdesetih letih prejšnjega stoletja prizadevajo, da bi vzpostavili demokratične institucije. Čeprav je večina afriških držav izvedla večstrankarske volitve, morajo mnoge okrepiti vlogo svojih parlamentov in povečati zaupanje javnosti v delovanje nacionalnih demokratičnih institucij.

([3]) Človekove pravice in demokracija v svetu ter politika Evropske unije na tem področju – letno poročilo za leto 2023, odstavek 3.

([4]) Zamfir, Ionel, *EU support to democracy and good governance in Africa* (Podpora EU za demokracijo in dobro upravljanje v Afriki), informativno gradivo Službe Evropskega parlamenta za raziskave, november 2017.

([5]) Afrobarometer, *African insights 2024: Democracy at risk – the people's perspective* (Afriške perspektive 2024 – Ogroženost demokracije: vidik ljudstva).

([6]) Mednarodni inštitut za demokracijo in pomoč pri volitvah (IDEA): *The Global State of Democracy Indices* (Indikatorji o globalnem stanju demokracije), različica 7. 1, 2003. Podatki, ki jih je A. Sharamo predstavil na posvetovanju, ki ga je EESO organiziral v okviru priprave tega mnenja.

3.1.8 Afriška unija je dobro upravljanje, demokracijo, spoštovanje človekovih pravic, pravosodje in pravno državo vključila med cilje svoje Agende 2063.

3.1.9 To dobro upravljanje se preverja v okviru mehanizma medsebojnega pregleda, katerega obstoj EESO pozdravlja in poudarja njegov pomen. Gre za prostovoljni in izključno afriški mehanizem, s katerim se ocenjuje upravljanje in preverja skladnost z zavezami, sprejetimi na afriški in mednarodni ravni, zlasti na področju demokracije, političnega in gospodarskega upravljanja, upravljanja podjetij in socialno-ekonomskega razvoja. Na tej podlagi nastajajo javna poročila in se pripravljajo nacionalni akcijski programi. EESO pozdravlja, da so afriške države vzpostavile ta mehanizem, in jih poziva, naj ga še naprej izvajajo.

3.1.10 Evropa ima lahko vlogo partnerja pri oblikovanju afriških demokratičnih modelov, ki izpolnjujejo pričakovanja državljanov, zlasti mladih.

3.1.11 Spodbujanje dostojnega dela je neločljivo povezano z demokratičnim razvojem. Pomembno je, da Evropska unija in Afrika spodbujata izvajanje standardov in instrumentov Mednarodne organizacije dela, zlasti njenih temeljnih konvencij.

3.1.12 Neformalna narava zasebnega gospodarstva, ki prevladuje v večini afriških držav, škoduje pošteni konkurenci in močno prispeva k visoki stopnji negotovosti zaposlitve, revščine in socialne ranljivosti, kar vpliva na družbo in odnose v njej. S formalizacijo gospodarske dejavnosti se krepita avtonomija civilne družbe in medsebojno zaupanje med državljani, gospodarskimi akterji in državo. Zato EESO poziva k učinkovitemu izvajanju priporočila MOD št. 204 o prehodu z neformalnega na formalno gospodarstvo ([7]).

3.1.13 Zaradi razširjenosti neformalne ekonomije, manjše prisotnosti sodobnih gospodarskih sektorjev in posledičnih težav v odnosih med državo in državljani te države tvegajo, da se bodo povečale socialne neenakosti in da bodo težko izkoristile svojo demografsko dividendo, ki afriški mladini odpira dragocene priložnosti, zaradi česar so v začaranemu krogu, ki škoduje razvoju demokracije.

3.1.14 Številne analize vzbujajo skrb glede razvoja afriške demokracije. Glede na povzetek raziskovalnega poročila Evropskega parlamenta iz leta 2017 razvoj demokracije na tej celini v več državah, čeprav ne v vseh, ovirajo naslednji trendi: kakovost volitev ostaja nizka, prevladujoče stranke se trdno oklepajo oblasti, volitve so prirejene in goljufive, z nadzorom nad mediji in sodstvom pa se zatira nasprotovanje. V tem okviru EESO ponovno poudarja pomen verodostojnosti volilnih postopkov in učinkovitosti opazovalnih misij.

3.1.15 S koncentracijo oblasti se ustvarja ugodno okolje za državne udare, medtem ko se z decentralizacijo oblasti omogočijo bolj vključujoči demokratični procesi in večja udeležba državljanov.

3.1.16 V zadnjih letih se je število državnih udarov in poskusov državnih udarov celo povečalo, kar je trend, ki ga je treba razumeti in upoštevati pri ukrepih, ki jih bodo institucije EU izvajale v prihodnosti.

3.1.17 V Afriki prehod v demokracijo ovirajo številne, pogosto medsebojno povezane težave:

— države z nestabilnimi vladami imajo tudi relativno slabe rezultate na področju socialnega in gospodarskega razvoja,

— zaradi dolgotrajne vojaške vladavine ima prebivalstvo pogosto vtis, da je nenasilen prehod v demokracijo nemogoč,

— tuji akterji prispevajo k dezinformacijam,

— politične institucije, gospodarstvo in družba so dovzetni za korupcijo, zato so izpostavljeni izkrivljanju,

— prostor za civilno družbo se krči.

([7]) Priporočilo, ki ga je sprejela Mednarodna konferenca dela na svojem 104. zasedanju 12. junija 2015 v Ženevi, glej: https://www.ilo.org/resource/ilc/104/recommendation-no-204-concerning-transition-informal-formal-economy.

3.2 ***Afrika in svetovna geopolitika***

3.2.1 Evropska unija ostaja glavna partnerica Afrike na področju razvojnega sodelovanja, naložb in trgovine.

3.2.2 Po mnenju različnih afriških akterjev, tako vladnih organov kot civilne družbe, je odnos EU do Afrike preveč birokratski. To dojemanje je treba popraviti s spodbujanjem sposobnosti EU, da svoje ukrepe prilagodi okolju, v katerem namerava razvijati sodelovanje.

3.2.3 EU je leta 2021 pod imenom *Global Gateway* začela izvajati naložbeno strategijo, ki je še posebej pomembna za Afriko. V obdobju 2021–2027 naj bi tako namenila do 300 milijard EUR za naložbe v izboljšanje digitalne infrastrukture, energetskih in prometnih povezav ter krepitev zdravstvenih, izobraževalnih in raziskovalnih sistemov po vsem svetu. Za naložbe v Afriki naj bi bilo namenjenih do 150 milijard EUR. EESO ponavlja, kar je zapisal v mnenju o tej strategiji ([8]):

— meni, da bo EU s strategijo Global Gateway okrepila gospodarske in politične vezi s partnerskimi državami ob spoštovanju svojih demokratičnih in socialnih načel ter da bo pri izgradnji in vzdrževanju infrastrukture učinkovito konkurirala na svetovni ravni;

— poudarja, da morajo naložbeni programi v okviru strategije *Global Gateway* temeljiti na oceni učinka, pri kateri bi bilo treba upoštevati strateške geopolitične vidike, kakor tudi demokratično udeležbo pri razvojnih pobudah v partnerskih državah ter gospodarsko vzdržnost, družbeno trajnost in okoljsko trajnostnost projektov.

3.2.4 Čeprav je evropski zasebni sektor odločen sodelovati v procesu gospodarskega razvoja v Afriki, še vedno obstajajo velike institucionalne ovire v smislu pravnega okvira in zaščite naložb, globoko zakoreninjena korupcija v družbi, ker ni vzpostavljeno neodvisno sodstvo, ter razvojne pomanjkljivosti, kot sta neusposobljenost delovne sile in pomanjkanje infrastrukture, ki jih je mogoče odpraviti s partnerstvi in sodelovanjem.

3.2.5 EESO poziva evropske in afriške institucije, naj se pri sodelovanju med Evropo in Afriko prednostno osredotočijo na boj proti korupciji in njenim destabilizirajočim učinkom na gospodarstva in družbe.

3.2.6 EESO obžaluje, da Evropska unija že dolgo podcenjuje geopolitično in strateško vlogo Afrike. To pomanjkljivost so še zaostrile nepremišljene strategije nekaterih evropskih držav in posledične pomanjkljivosti pri izvajanju skupne zunanje politike EU. K temu je znatno prispevalo ukrepanje nekaterih neevropskih držav v tej regiji. To velja za destabilizacijske dejavnosti Rusije in ogromne naložbe Kitajske v okviru njene geopolitične strategije za Afriko.

3.2.7 Tveganje demokratičnega nazadovanja na afriški celini je večje zaradi mednarodne strategije Kitajske, ki jo ta izvaja v okviru svoje pobude „En pas, ena pot“, in strategije Rusije, ki jo slednja izvaja predvsem prek nacionalnih podjetij, tudi paravojaških, kot je Wagner.

3.2.8 V nasprotju z Evropsko unijo ti dve državi svoje mednarodne politike ne utemeljujeta na univerzalnih vrednotah, zato imata v odnosih z avtokratskimi režimi ali vladami, ki so se jima politično in/ali gospodarsko zavezale, status privilegiranih partnerjev.

3.3 ***Odnosi med EU in Afriko***

3.3.1 Člen 21 Pogodbe o Evropski uniji določa, da delovanje Unije na mednarodni ravni temelji na vrednotah, ki so bile podlaga njenega nastanka, zlasti na človekovem dostojanstvu, svobodi, demokraciji, enakosti, pravni državi in spoštovanju človekovih pravic.

([8]) UL C, C/2024/1574, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1574/oj.

3.3.2 V skladu s skupno strategijo EU-Afrika, ki zagotavlja celovit dolgoročni okvir za odnose med Afriko in Evropsko unijo, so načela, ki usmerjajo njuno partnerstvo, enotnost Afrike, njena soodvisnost z Evropo, skupna odgovornost in prevzemanje odgovornosti ter spoštovanje človekovih pravic, demokratičnih načel, pravne države in pravice do razvoja.

3.3.3 V okviru navedene strategije lahko Evropska unija in Afrika sodelujeta pri izkoriščanju priložnosti, reševanju izzivov in izvajanju ukrepov, s katerimi bi zagotovili stabilnost, mir, varnost, človekove pravice, demokracijo, enakost spolov, trajnostne možnosti preživljanja, trajnostno gospodarsko rast na podlagi zdravih ekosistemov, socialno kohezijo in dobro upravljanje.

3.3.4 V tem splošnem okviru sta Evropska unija in Organizacija afriških, karibskih in pacifiških držav novembra 2023 podpisali Sporazum iz Samoe, ki zagovarja enakopravno partnerstvo. V praksi pa so strukture afriške partnerice bolj krhke, imajo manj političnih pristojnosti in premalo sredstev. Sredstva, ki so na voljo Organizaciji afriških, karibskih in pacifiških držav, so veliko manjša od tistih, ki jih ima na voljo Evropska unija. Glede na to neskladje EESO priporoča, naj EU vzpostavi mehanizme za uravnoteženje odnosov med obema stranema.

3.3.5 EESO meni, da bi bilo za pravilno izvajanje Sporazuma iz Samoe primerno, da se podpisnice dogovorijo o kazalnikih napredka.

3.3.6 Z novim soglasjem o razvoju, o katerem so se junija 2017 skupaj dogovorili Komisija, Svet, Parlament in visoka predstavnica, se demokracija vrača v širši kontekst razvojnih politik.

3.3.7 V sklepih Sveta o akcijskem načrtu EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2020–2024 sta med prednostne naloge vključena oblikovanje odpornih, vključujočih in demokratičnih družb ter spodbujanje globalnega sistema za človekove pravice in demokracijo.

## 4. **EESO in afriška civilna družba**

4.1 V zvezi s tem je glavno vprašanje, kako lahko EESO z vidika Sporazuma iz Samoe in partnerstva EU-Afrika prispeva k spodbujanju demokratičnih vrednot in zaščiti demokratičnih režimov v Afriki.

4.2 Pri tem je treba upoštevati vlogo, ki jo imata socialni in gospodarski razvoj ter prostor za civilno družbo pri oblikovanju odpornih demokracij.

4.3 Ob upoštevanju tega EESO ponovno potrjuje, da mora biti spoštovanje splošnih človekovih pravic, ki so bistvene skupne vrednote, temelj vsakega političnega udejstvovanja v okviru enakopravnega razvojnega partnerstva z Afriko ([9]).

4.4 EESO je prepričan, kakor je navedel v mnenju o kupnem sporočilu Evropskemu parlamentu in Svetu – Za nov zagon partnerstva med Afriko in EU, da lahko skupaj s priznanimi predstavniki civilne družbe (platforma, forum in prostovoljci) in afriškimi socialnimi partnerji bistveno prispeva k demokraciji in človekovim pravicam ([10]).

4.5 Okvir, ki ga je treba upoštevati, je Sporazum iz Samoe in zlasti partnerstvo med EU in Afriko. V tem sporazumu so predvideni institucionalni mehanizmi, ki nudijo strukturiran prostor za sodelovanje civilne družbe prek civilnega in socialnega dialoga, s čimer ima EESO dolgoletne izkušnje.

4.6 Memorandum o soglasju, ki sta ga EESO in Ekonomski, socialni in kulturni svet Afriške unije podpisala 17. julija 2024, je zelo pomemben mejnik pri krepitvi tega prispevka. Instituciji bosta okrepili sodelovanje s ponovno potrditvijo strateškega partnerstva med Afriško unijo in Evropsko unijo, spodbujanjem prenovljenega demokratičnega dialoga in utrjevanjem sodelovanja med civilno družbo v Evropi in Afriki za spodbujanje gospodarskega in socialnega razvoja, poglobitev sodelovanja civilne družbe in uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja.

([9]) UL C 429, 11.12.2020, str. 105, točka 1.1.
([10]) UL C 237, 6.7.2018, str. 66, točka 1.4.

4.7 Čeprav bi se morali država in civilna družba medsebojno krepiti, se v Afriki pogosto štejeta za nasprotnika, saj uveljavljeni voditelji civilno družbo obtožujejo, da jih želi destabilizirati in strmoglaviti. Za pozitivno menjavo na vrhu oblasti je potrebna institucionalna kontinuiteta, ki jo je treba okrepiti z razjasnitvijo, katera področja delovanja so lastna državi in katera civilni družbi, ne da bi pri tem izključili zdravo soočenje na političnem prizorišču.

4.8 Civilna družba temelji na pobudah državljanov za iskanje rešitev za probleme, s katerimi se spopada skupnost, zlasti socialne in okoljske narave. Te pobude se pojavljajo v različnih strukturnih oblikah in potrjujejo obstoj demokratičnega okolja, ki ga avtoritarne vlade ne sprejemajo in ga pogosto poskušajo prepovedati.

4.9 Načelo močne civilne družbe se utrjuje z višjo stopnjo razvoja. V nekaterih državah je ta civilna družba organizirana na etnični pripadnosti. Spodbujati je treba kulturo, v kateri bo temeljila na državljanstvu.

4.10 Kot je že bilo navedeno v zvezi z odnosi med Evropsko unijo in državami AKP, se želi EESO v ta proces vključiti z izvajanjem načrtovanih institucionalnih mehanizmov ter spodbujanjem in podpiranjem organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev, pri čemer se zaveda, da imajo ti akterji vodilno vlogo pri spodbujanju trajnostnega razvoja, zlasti v okviru cilja trajnostnega razvoja ZN št. 17 ([11]).

4.11 EESO meni, da je sodelovanje z Ekonomskim, socialnim in kulturnim svetom Afriške unije zelo pomembno za vzpostavitev strukturirane strategije in zagotovitev nadaljnjega vključevanja deležnikov v partnerstvo med EU in AU.

4.12 EESO bo ohranil tudi odnose z Zvezo ekonomsko-socialnih svetov Afrike z vzajemno prisotnostjo na njunih dogodkih oziroma sodelovanjem v skupnih projektih.

V Bruslju, 4. decembra 2024

*Predsednik*
*Evropskega ekonomsko-socialnega odbora*
Oliver RÖPKE

([11]) UL C 443, 22.11.2022, str. 29, točka 1.9.